

Teresa Radwańska

Kraków - Zwierzyniec, Kościół Salwatora

Informator Archeologiczny : badania 22, 104-105

1988

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

tam zadokumentować nawarstwienia najstarszego wału obronnego. Uzyskano dużą ilość materiału zabytkowego, pochodzącego głównie z kompleksu warstw niwelacyjnych zalegających bezpośrednio nad tymże wałem. Wykop 2/88 pod studnię teletechniczną i energetyczną usytuowany był przy murze gotyckim, na granicy budynków 7 i 8. Stwierdzono tu nawarstwienia dwu wałów obronnych: najstarszego oraz XIII-wiecznego. Wał XIII-wieczny był wyraźnie wkopany w trzon najstarszego wału. W tym ostatnim, tuż przy murze gotyckim wystąpił mur czysto kamienny, łączony mieszaniną gliny z piaskiem, równoległy do muru obronnego (zachowała się tylko jego zewnętrzna krawędź). Jest to najprawdopodobniej odcinek fundamentu północno-zachodniej ściany budowli wczesnośredniowiecznej, do której nawiązano później przebieg gotyckiego muru obronnego. W wykopie 3/88, pod studnię energetyczną, usytuowaną nad Smoczą Jamą, przy wykopie 1/88 zadokumentowano warstwy najstarszego wału obronnego.

Rejon VIII, nad Smoczą Jamą, rezerwat II (mgr Stanisław Kozieł). Nadzorowano odgruzowanie międzymurza fortyfikacji kleszczowych z końca XVIII w., prowadzone przez ekipę "Hydrokopu". Odsłonięto znaczne partie lica wewnętrznego głównego (zewnętrznego) muru obronnego ze śladami zamurowanych strzelnic dla broni ręcznej i artylerii oraz pozabawione ceglanej okładziny lico muru wewnętrznego, pełniące funkcję oporową. Uzyskano bardzo dużą ilość ruchomych zabytków archeologicznych (głównie ceramiki).

Rejon X, międzymurze, wykop 18 i ciąg kanalizacyjny (mgr Andrzej Kukliński). W wykopie 18 pod studnię kanalizacji zweryfikowano częściowo profil wykopu 2 z lat 50-tych z wczesnośredniowiecznym wałem obronnym. Natomiast przy końcu ciągu kanalizacyjnego, w pobliżu baszty Szlacheckiej natrafiono na warstwy XIII-wiecznego wału obronnego (płaszczysta glina z dużą ilością kamieni płytkowych, może z kościoła "B" ?).

W wykopie 15/77-87 zespół konserwatorów PKZ pod kierunkiem mgr inż. arch. Piotra Stępnia przeprowadził konserwację murów romańskiej rotundy a zespół fotogrametrów KPG pod kierunkiem mgr inż. B. Batko wykonał dokumentację archeologiczną, przygotowując budowlę do zasypiania.

Rejon XII, dziedzinec Batorego, wykop 1/87-88 (Janusz Frlęt, dr Zbigniew Planowski). Kontynuowano prace, wstrzymane w ubiegłym roku, w obrębie środkowej części romańskiego kościoła św. Gereona. Odsłonięto po raz pierwszy odcinek fundamentu podpór międzymurzowych (pomiędzy nawą główną a południową), wykonany z łamanego wapienia, w części górnej zaś - z ciosów piaskowca. Około połowy XIII wieku, po zburzeniu tych podpór oraz nieznacznym obniżeniu ławy fundamentowej kościoła otrzymał nową posadzkę ułożoną na warstwie gliny i kamieni łączonych słabą zaprawą wapienno-piaskową. Poziom ten zapadł się jednak znacznie i po zbudowaniu w 2 połowie XIII wieku muru poprzecznego, oddzielającego romański transept od części nawowej, ta ostatnia otrzymała nową posadzkę z cegiel (może były na nich jeszcze płytki ?). Tak ukształtowana, dwuczłonowa budowla funkcjonowała zapewne aż do momentu wzniesienia gotyckiego pałacu kamiennego (Wacław Czeski ?). Niejasna pozostaje funkcja części zachodniej obiektu w tym czasie. Badania będą kontynuowane, m. in. w celu odnalezienia dalszych śladów budowli przedromańskiej, stwierdzonej w tym miejscu w 1986 r.

Rejon XIV/XV pod Kurzą Stopą (mgr Stanisława Alfawicka). Prace instalacyjne i porządkowe. Nadzorowano roboty przy ciągach teletechnicznych i odwadniających oraz rekonstrukcji austriackiego poziomu przy zewnętrznym murze obronnym. W trakcie tych robót odsłonięto m. in. duże fragmenty wewnętrznego lica muru obronnego pochodzącego najpóźniej z XVI wieku, przebudowanego około 1740 r. a także bruk austriacki zachowany w dobrym stanie na odcinku pod Kurzą Stopą.

Rejon XV, ogródki królewskie (mgr mgr Stanisława Alfawicka, Stanisław Kozieł, Józef Niżnik). Nadzór prac instalacyjnych (odwodnienie i kanalizacja) oraz odkrywania poziomu austriackiego przy murze obronnym. Nadzorowano wykopy i studzienki drenażu, usytuowanego wzdłuż zewnętrznego muru obronnego, nadbudowanego w połowie XIX wieku przez Austriaków. W niektórych miejscach odsłonięto fragmenty wewnętrznego lica oraz odsadzki starszych faz tego umocnienia. Na ogródku "wyższym" nadzorowano przebudowę odcinków kanalizacji, prowadzoną niemal wyłącznie w obrębie kompleksu nowożytnych warstw nasypiskowych.

Ponadto nadzorowano wiele innych prac instalacyjnych (kanalizacja, teletechnika, wodociąg, energetyka) w różnych rejonach Wzgórza Wawelskiego.

Roboty te będą kontynuowane w 1989 r.

Kraków - Zwierzyniec,
Kościół Salwatora

Muzeum Archeologiczne w Krakowie

Badania prowadziła mgr Teresa Radwańska. Trzynasty sezon badań.
Wczesne średniowiecze, czasy nowożytne.

Odsłonięto dalsze elementy murów magistralnych zachodniego zamknięcia kościoła pierwotnego. Są to: fragment południowego muru i narożnik południowo-zachodni. Narożnik ten stanowi zakończenie resztek muru ujawnionych w 1987 r. Od południowego muru magistral-

nego odchodzi kolejny mur następnie zakamujący się. Tworzy on w rezultacie dwa pomieszczenia w obrębie murów obwodowych. Wymienione relikty odkryte zostały w postaci fundamentu zachowanego do wysokości ok. 1,4 m oraz negatywu muru.

Warstwy kulturowe nad i wokół reliktyw są zniszczone przez nowożytny cmentarz.

Badania będą kontynuowane.

|| Króle Stare, gm. Książopól, woj. zamojskie, st. 1 - patrz epoka brązu.

**Kruszczewo, gm. Stara Biąła,
woj. płockie,
st. 1**

Polska Akademia Nauk Instytut III-
storii Kultury Materialnej Zakład
Epoki Metali w Warszawie

Badania prowadził dr Marek Dulinicz. Finansował WKZ w Płocku. Drugi sezon badań. Osada wczesnośredniowieczna (VII i XI - XII w.) oraz ślady osadnictwa z okresu wpływów rzymskich.

Stanowisko położone jest dokładnie 2260 m na południowy wschód od grodziska w Proboszczewicach i w prostej linii 1250 m na zachód od drogi z Płocka przez Bronowo Kmieccze do Proboszczewic, na wydłużonym orientowanym W-E cyplu u ujścia do Wierzbicy, strugi bez nazwy przepływającej przez Bronowo Kmieccze.

Osada została odkryta podczas badań powierzchniowych przeprowadzonych w 1961 r. przez W. Szymańskiego oraz zweryfikowana podczas badań AZP w 1988 r. przez J. Wysockiego. W październiku 1987 r. autor sprawozdania przeprowadził wstępne badania sondażowe polegające na wykonaniu kilkuset wierceń oraz otwarciu niewielkich wykopów, co pozwoliło zlokalizować łącznie 11 zniszczonych obiektów, zbadać wykopaliskowo trzy dalsze i odkryć rozległe zaclamienia warstwy kulturowej. Badania 1988 r. zmierzają do przekopania zachowanej części warstwy kulturowej. Warstwa barwy brązowej miała maksymalną grubość ok. 40 cm, minimalną ok. 10 cm, zajmowała całą powierzchnię wykopu o powierzchni 53 m². Poprowadzenie dodatkowych rowów sondażowych pozwoliło określić prawdopodobną powierzchnię warstwy na ok. 120 m².

Pod warstwą kulturową znajdowała się owalna jama o wymiarach 4,5 na 2,7 m i głębokości 0,58 m. W jej płycławarstwowym wypełnisku obficie występowały fragmenty naczyń, przepalone kamienie i fragmenty spalonego drewna.

|| Kunice, woj. legnickie, st. 1 - patrz okres halsztacki.

**Kurzagóra Nowa,
gm. Kościan,
woj. leszczyńskie,
st. 1**

Wojewódzki Ośrodek Archeologiczno
-Konservatorski w Lesznie

Badania prowadziła mgr Barbara Iwanicka-Pinkosz przy współudziale Michała Kary z ZAW w Poznaniu. Finansował WOA-K w Lesznie. Pierwszy sezon badań. Grodzisko wczesnośredniowieczne, ślady osadnictwa kultury lużyckiej.

Grodzisko położone jest na wschodnim brzegu kanału Obry, w odległości 2,2 km na południe od Kościana i ok. 400 m od wsi Kurzagóra Nowa. Składa się ono z kilku elementów prawdopodobnie nie jednoczasowych. W 1983 r. w południowo-wschodniej części grodziska (stożkowate wyniesienie) przeprowadzono sondaż weryfikacyjny (mgr A. Łosińska, ZAW Poznań), w warstwie I znaleziono brakteat brandenburski z XIII wieku. Obecnie przypuszcza się, że na obszarze grodziska lub w pobliżu znajdowała się osada lub gród kultury lużyckiej, w fazach B-C wczesnego średniowiecza istniało grodzisko wklęsłe z podwójnym wałem (?), w fazie F (lub E/F) wzniesiono na tym miejscu gródek stożkowaty otoczony jednym lub dwoma wałami I fosą. Grodzisko jest silnie zniwelowane, wały zachowały się do niewielkiej wysokości. Wykop sondażowy o wymiarach 10 x 3 m (dwie działki przedzielone świądkiem szer. 0,5 m) założono na skłonie wału zewnętrznego, w zachodniej części grodziska. W trakcie badań stwierdzono, iż jest to wał gliniano-ziemny wzmocniony prawdopodobnie płaszczem kamiennym (skupisko w partii zalegającej wału). Badany odcinek wału nie posiadał wyraźnej (typowej) konstrukcji drewnianej poza luźnymi fragmentami drewna oraz znalezionej w spągu jądra wału szczątkowej konstrukcji (1,5 x 0,5 m) w postaci cienkich, równoległych ułożonych dranic poprzecznych poprzecznie zalegających paliłkami. W miejscu styku wału z domniemaną fosą zewnętrzną, w w-wie III zalegającej poniżej warstwy wałowej odkryto wkopy (?) z jamami postępowymi oraz fragmenty wbitych pionowo pali (śr. 5 - 10 cm), wzmacniających zapewne zewnętrzne stoki wału. W trakcie eksploracji nawarstwień uzyskano ceramikę kultury lużyckiej, wczesno- i późnośredniowiecznej oraz liczne fragmenty kości zwierzęcych. Do zabytków wydzielonych zaliczono: przesiłk gliniany dwustożkowy, wiór krzemienisty, fragment figurki